

EFFEKTRAPPORT 2024:
CREATIVE ARTS FOR PEACE
AND EQUALITY

CLOWNER
UTAN GRÄNSER

CREATIVE ARTS FOR PEACE AND EQUALITY - ETT KREATIVT JÄMSTÄLLDHETSARBETE

Creative Arts for Peace and Equality är ett program som drivs av Clowner utan Gränser och riktar sig till flickor och kvinnor i särskild utsatthet i Mellanöstern och i Sverige. Programmet syftar till att, genom kreativa och konstnärliga metoder stärka flickors välmående, egenmakt, samhörighet och kunskap om sina rättigheter. Denna rapport sammanfattar mål, syfte, effekter och lärdomar av arbetet under verksamhetsåret 2024, och är en del av Clowner utan Gränserns rapportering till Giva Sverige.

CAPE's verksamhetsländer 2024 involverade: Jordanien, Libanon, Jemen, Palestina och Sverige. Verksamheten gjordes möjlig tack vare finansiellt stöd från Folke Bernadotteakademin, Radiohjälpen, Postkodlotteriet och ForumCiv.

De mänskliga resurserna har varit en av de allra viktigaste aspekterna för att kunna genomföra verksamheten. Det bygger på ett stort engagemang från både svenska och lokala artister och pedagoger i respektive projektland. Deras expertis inom det konstnärliga och kreativa arbetet, tillsammans med en hög pedagogisk nivå har skapat meningsfulla relationer och varit en absolut förutsättning för verksamheten.

MÅL MED VERKSAMHETEN

- Skapa trygga mötesplatser och stärka den psykosocial hälsan bland flickor och kvinnor i särskild utsatthet, liksom öka kunskap om sina mänskliga rättigheter.
- Att utbilda fler lokala artister i våra kreativa och konstnärliga metoder i syfte att stärka flickors och kvinnors psykosociala hälsa och rättigheter och bygga sociala nätverk lokalt.
- Spridning av information till allmänheten om flickors och kvinnors situation i krig och konflikt. Liksom hur kreativitet och konstnärliga metoder kan bidra till stärkt psykosocial hälsa, jämställdhet och fredsbyggande samhällen.

AKTIVITETER

Genom våra partners och under ledning av utbildade artister har (framförallt) kvinnor och flickor träffats regelbundet i mindre grupper, så kallade out-reach grupper, i deras närmiljö. Flickorna har erbjudits deltagande i ett program som innehåller story telling, cirkus, clown, arts & crafts och drama-övningar. Då våra partners har olika expertis och bakgrunder kan innehållet i aktiviteterna variera, men kreativiteten står alltid i centrum. En kombination av kreativt skapande, scenkonst och pedagogiska övningar gör metoden unik. Vi drar genomgående fördel av de perspektiv och element som finns i scenkonsten, vilket bidrar till den lekfulla och avslappnade miljö som aktiviteterna skapar.

I och med den rådande situationen i både Gaza och Libanon, har vi behövt arbeta lite annorlunda där. De konstanta förflyttningarna människor tvingats göra innebär att det inte finns möjlighet att träffas lika regelbundet, eller lika många veckor i sträck och det är stundtals svårt att hitta trygga och ostörda platser. Vi har därmed arbetat utifrån två olika alternativ. Dels genom så kallade "öppna dagar" där det ges en föreställning där artisterna leker med barnen. Det skapar mer av en offentlig tillställning för de som är på plats just där och då. Det andra alternativet är att träffas i mindre grupper vid förre tillfällen. Överlag ligger fokus, särskilt i Gaza, på att skapa tillfälliga andningspauser för emotionell lättnad när omständigheterna tillåter.

I Sverige har vi under året bedrivit aktiviteter på en veckobasis, med fokus på nyanlända flickor och unga kvinnor i Stockholmsområdet. Denna rapport kommer dock att fokusera på vårt internationella arbete.

EFFEKTER OCH RESULTAT

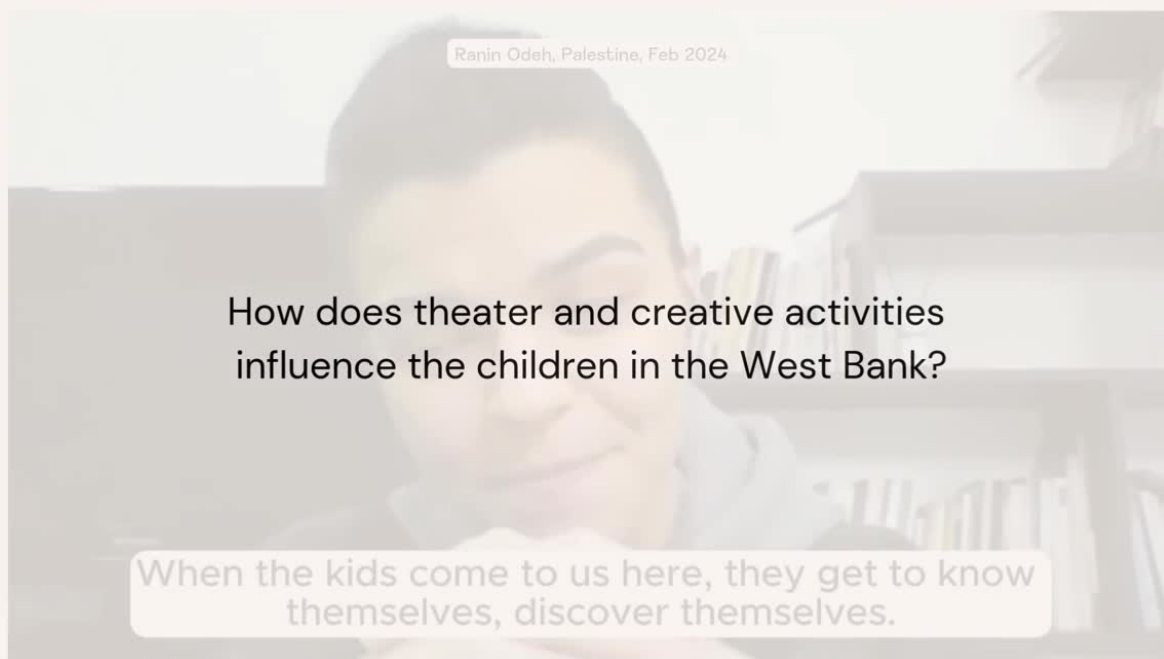
Utbildning av kvinnliga artister

I krig, konflikt, ockupation och andra krissituationer ökar våldet mot kvinnor och flickor. Genom våra aktiviteter har ett internationellt nätverk skapats under åren för kvinnliga artister med fokus på Mellanöstern och nyanlända i Sverige. Lokala artister i respektive land utbildas i våra kreativa metoder för att i sin tur kunna arbeta vidare i sina lokalsamhällen genom veckoverksamheter, workshops, samtal och kreativa uttryck. Allt för att stärka flickor och kvinnors självkänsla, identitet och röster utifrån en lokal kontext. Detta gör det möjligt för fler artister att driva arbetet vidare lokalt, främjar hållbarhet över tid, samt skapar erfarenhetsutbyten.

Under 2024 har vi utbildat och samarbetat med 57 artister från Libanon, Jemen, Palestina, Tunisien och Jordanien.

Frihetens teater låter omvärlden få upp ögonen för situationen på Västbanken

Ranin Odeh är artist och pedagog och är med och driver The Freedom Theater i flyktinglägret Jenin på Västbanken. Ranin är en av artisterna som utbildats i Clowners utan Gränsers metoder och driver sedan 2017 aktiviteter för barn och kvinnor för att ge dem en paus från den våldsamma verkligheten i Palestina. Det senaste året har Frihetsteatern utsatts för upprepade attacker, lokalerna har förstörts och flera av Ranins kollegor har fängslats utan åtal. Trots detta fortsätter teatern sin verksamhet för att berätta om Palestinas historia och livet under ockupation. I en intervju berättar Ranin om teaterns betydelse för barnen på Västbanken.

[Intervju med Ranin, en av våra artister på Västbanken.](#)

PSYKOSOCIALT STÖD TILL

4959

FLICKOR OCH KVINNOR

För att förstå vilken effekt verksamheten har, vad som fungerar bra och hur vi kan förbättra den genomförs alltid utvärderingar efter avslutad aktivitet.

Vi samlar både in kvantitativ data, som ett direkt mått på hur många personer och vilka grupper vi nått genom aktiviteterna, och kvalitativ information för att få en mer nyanserad bild av vad verksamheten bidragit till och hur den påverkat deltagarna under och efter respektive aktivitet.

Deltagarna från våra internationella verksamheter 2024 säger att CAPE-programmet ofta blir en vändpunkt som stärker självkänsla och förmåga att hantera vardagens utmaningar. Enkäterna visar att 89% mår bättre och känner sig gladare*, 82% har fått ökat självförtroende* och 84,5% har upptäckt något nytt om sig själva*.

82%

HAR FÅTT ÖKAT
SJÄLVFÖRTROENDE

91%

KÄNDE ATT GRUPPEN VAR
EN TRYGG PLATS ATT DELA
MED SIG

89%

KÄNDE SIG GLADARE
EFTER MÖTENA

*Statistik framtagen från utvärdering
av de internationella verksamheterna.

"Alla deltagare delade samma
svårigheter och kände igen
sig i varandras upplevelser.
Det öppnade upp för samtal
som annars hade varit
kantade av skam eller
tystnad."

Citat från en av pedagogerna efter
en workshop i Jordanien.

Foton från aktiviteter i Jemen och Palestina.

"JAG HAR ALDRIG LEKT SÅ HÄR
FÖRUT. DET ÄR FÖRSTA GÅNGEN
JAG LEKER MED ANDRA I MIN ÅLDER."

Det berättade en 14-årig flicka efter
en av våra aktiviteter i Jemen.

Foto från en av CAPE aktiviteterna i Jemen.

SVÅRIGHETER OCH LÄRDOMAR

SCENKONST OCH SKRATT SOM UTGÅNGSPUNKT

När vi utvecklat CAPE har vi använt oss av aspekter som vi, av erfarenhet från scenkonst, vet är viktiga för stärkt psykosocial hälsa. Skratt har en förlösande och avväpnande effekt som kan bidra till att skapa en tillåtande atmosfär där människor kan känna sig trygga att samtala om svåra och tabubelagda ämnen. Scenkonst gör det också möjligt att kritiskt närma sig normer utan att provocera och i stället skapa diskussion kring ämnena. Kreativitet inbjuder personer att delta utifrån sina förutsättningar och bjuder in till gemensamt skapande. Lek ökar fantasi och förmåga att föreställa sig andra möjligheter.

En viktig del i metoden är att flickorna själva får sätta ord på sina känslor, tankar och erfarenheter och framföra detta i gruppen. Syftet är att öva på att uttrycka sig, våga ta plats och att utöva egenmakt. Detta ser vi som viktigt i sig då barn har rätt att uttrycka sig men också en viktig aspekt om de ska ha en möjlighet påverka sin egen framtid samt att delta i samhällelig förändring och påverkansarbete.

FÖRÄNDERLIG KONTEXT

Vi har nu lång erfarenhet av att driva denna uppskattade verksamhet. 2017 påbörjades arbetet i Libanon, under projektnamnet CATCH, och har sedan dess utvecklats och skalats upp till där vi befinner oss idag. Under dessa år har situationen i regionen ändrats fram och tillbaka. Trots det har CAPE aktiviteter fortsatt att genomföras. Det har vid tillfällen varit nödvändigt med kortare pauser i aktiviteterna, främst Palestina, men överlag har programmet fortgått trots krig, konflikt och katastrof.

Det vi tar med oss från dessa erfarenheter är vår och våra partners förmåga att anpassa sig, att skala upp och ner verksamheten efter behov, att vara flexibla med tid, plats, material och förväntningar – men att alltid behålla fokus på kärnan i arbetet. En viktig lärdom och trygghet att ha med oss i det fortsatt osäkra globala säkerhetsläget.

PROGRAMMATISKA UTVECKLINGSPUNKTER

Att bedriva ett program med sju samarbetsorganisationer, i fem olika länder anpassade efter både barn och vuxna kommer inte helt utan svårigheter. Att hitta gemensamma mallar för utvärdering med deltagarna och system för rapportering som fungerar bra för alla har varit några av svårigheterna. Liksom balansen mellan att låta varje enskild organisation arbeta med sin expertis och samtidigt hålla verksamheten enhetlig och sammanhållen. Inför kommande aktivitetsår ser vi särskilt att vi behöver utveckla vårt sätt att utvärdera aktiviteterna tillsammans med barn för att göra det feedback processen mer barnanpassad.

CITAT OCH BERÄTTELSE

En kvinna i Jemen berättade att hon genom konstnärliga uttryck insåg vikten av att visa mer ömhet mot sina barn, vilket gjorde henne till en mer kärleksfull förälder. Många kvinnor får genom CAPE också möjligheten att återuppleva barndomens lek och kreativitet, något de missat på grund av tuffa uppväxtförhållanden. Ett exempel är en grupp i Libanon som avslutade sina träffar med en gemensam utflykt där flera av kvinnorna för första gången besökte en strand. Sawsan, 60 år, skämtade efter att ha lärt sig flyta: "Jag ska sova i vattnet nu, men håll ett öga på mig så jag inte driver i väg".

Foton från vår verksamhet i Jemen.

En annan central aspekt av hur CAPE bidrar till att förbättra deltagarnas psykosociala hälsa är deras möjlighet att dela gemensamma utmaningar och känna sig mindre ensamma i dessa. Genom kreativa metoder ges de dessutom möjlighet att omdefiniera sig själva och sina minnen. Ett talande exempel kommer från en av verksamhetens facilitatörer:

"Under den gemensamma planeringen av sessionerna föreslogs det att samla vackra minnen. Under övningen insåg flickorna dock att de flesta av deras minnen handlade om fördrivning, krig, arbete eller att samla vatten. En av flickorna valde däremot att föreställa sig en magisk låda som kunde förvandla dessa minnen till vackra. Denna idé utvecklades sedan till att skapa en minnesdagbok, handgjord av dem själva, för att dokumentera framtida lyckliga minnen."

*från utvärdering med Jordanien, Jemen, Libanon och Palestina

LÅNGSIKTIGT FÖRÄNDRINGSARBETE

Clowner utan Gränsers mission är att sprida skratt, hopp och drömmar, liksom minska lidandet för människor i utsatta situationer som lever i kriser, katastrofer och konflikter. Vår förändringsteori baseras på övertygelsen att välmående människor är en förutsättning för fredliga och inkluderande samhällen och vår vision är en värld där alla människor kan utnyttja sina mänskliga rättigheter till fullo.

För just denna verksamhet arbetar vi utifrån en förändringsteori där vi sett att det vi gör idag för att stärka flickors psykosociala hälsa påverkar deras möjligheter att skapa samhällsförändring imorgon. Verksamheten använder konst, kreativitet och kultur för att, i ett första skede skapa gemenskap och dialog, stärka egenmakt, självförtroende och självkänsla, och ingjuta mod och hopp om framtiden. Detta är viktiga aspekter för att förbättra den psykosociala hälsan hos flickor på flykt.

I förlängningen ser vi ovanstående som viktiga steg i arbetet för långsiktigt utvecklingssamarbete. För det första är förbättrad psykosocial hälsa och socialt stöd en förutsättning för att dessa flickor överhuvudtaget ska hitta kraften och energin som krävs för att stå upp för sina rättigheter och verka för förändring.

Genom att sammanföra flickor under regelbundna workshops skapar vi ett nätverk där känslan av egenmakt ökar, det sociala kapitalet ökar, där de bygger tillit till varandra och blir varandras stöttepelare. Vi vet av erfarenhet att detta sociala nätverk gör att flickor orkar och vågar engagera sig i samhälls- och rättighetsfrågor.

För det andra är det ett sätt att låta flickor som annars ofta utesluts från besluts- och förändringsprocesser, aktivt delta i verksamhet som har potential att skapa förändring i både deras egna liv och i samhällena de bor i. Eftersom flickorna som deltar ofta befinner sig i utsatta situationer är det många gånger väldigt riskabelt för dem att engagera sig i samhällsförändring som går emot sociala normer. Men då denna verksamhet inte har någon uttalad politisk agenda blir det ett tryggt rum att arbeta med dessa processer. Det är alltså ett sätt att låta flickor vara delaktiga i besluts- och förändringsprocesser och på så sätt jobba för jämställdhet och fred utifrån deras egna förutsättningar och med hänsyn till den lokala kontexten.